

Верховний
Суд

Застосування положень статті 162 Сімейного кодексу України

Євген Синельников
суддя Верховного Суду
Касаційний цивільний суд

Застосування статті 162 СК України

- самочинне, без згоди другого з батьків чи інших осіб, з якими на підставі закону або рішення суду проживала малолітня дитина, або дитячого закладу (установи), в якому за рішенням органу опіки та піклування або суду проживала дитина, зміна її місця проживання, у тому числі способом її викрадення.

Умови за яких суд має право негайно постановити рішення про відібрання дитини і повернення її за попереднім місцем проживання одного з батьків:

- рішення суду про визначення місця проживання дитини;
- підстави, передбачені законом (угода про опіку – ч. 4 ст. 157 СК України).

Положення цієї статті покликані захистити права того з батьків, з ким на підставі рішення суду визначено проживання дитини, від неправомірних дій другого з батьків щодо зміни її місця проживання (постанова ВП ВС від 29.05.2019 р. у справі № 357/17852/15-ц, провадження № 14-199цс19)

Суди попередніх інстанцій не врахували, що на час розгляду справи судами місце проживання малолітньої дитини, встановлено *ні судом, ні органом опіки та піклування* не було, а тому вимога про відібрання дитини на підставі частини першої статті 162 СК України є передчасною та задоволенню не підлягає

(постанови КЦС ВС від 20.11.2019 у справі № 201/17854/16-ц, від 26.11.2019 у справі № 241/402/19, провадження № 61-8390св19).

Небажання відповідача добровільно виконати судові рішення щодо визначення місця проживання малолітньої дитини з батьком, відсутність законодавчого врегулювання примусового виконання рішення суду в цій частині, є підставою для захисту прав позивача в порядку, визначеному статтею 162 СК України (постанова КЦС ВС від 26.02.2020 у справі № 650/1631/19, провадження № 61-1480св20).

Врахування інтересів дитини

Дитина не може бути повернута лише тоді, коли залишення її за попереднім місцем проживання створюватиме реальну небезпеку для її життя та здоров'я або обставини змінилися так, що повернення суперечить її інтересам.

Неприятні відносини між батьками, відсутність компромісу щодо визначення участі батька у вихованні дитини не може бути підставою для відмови в поверненні дитини за попереднім місцем проживання, визначеним рішенням суду (постанова КЦС ВС від 29.01.2020 у справі № 753/21632/18)

У ст. 162 СК України встановлена презумпція правомірності поведінки того з батьків, з ким проживала дитина. Якщо інший з батьків вважає такі умови непридатними для дитини, то способом захисту прав дитини є пред`явлення позову про зміну місця проживання малолітньої особи, а не самочинна зміна її місця проживання (постанова КЦС ВС від 29.09.2020 у справі № 279/3970/18, провадження № 61-10052св20).

Верховний Суд дійшов висновку про наявність підстав для стягнення з відповідача на користь позивача грошового відшкодування моральної шкоди у сумі 5 000,00 грн, що відповідає практиці ЄСПЛ щодо додержання послідовної лінії у визначенні розмірів компенсацій, які присуджуються у зв`язку з вчиненням однотипних порушень (постанова КЦС ВС від 22.02.2023 у справі № 279/799/21, провадження № 61-4612св22).

Верховний
Суд

Дякую за увагу!